

Скок О.С.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ЯК ОДИН ІЗ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

У 2020 році, Законом України № 1074-ІХ від 04 грудня 2020 року, було криміналізовано діяння, які полягають у декларуванні недостовірної інформації та неподанні суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [1]. Так, декларування недостовірної інформації передбачає «умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб або на суму понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб» (ст. 366² КК України). Відповідальність за ст. 366³ КК України настає у випадку «умисного неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції» [2].

З урахуванням положень примітки до ст. 366² КК України та Закону України «Про запобігання корупції», № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року, суб'єктами декларування, у статтях 366² та 366³ КК України, є: особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (п. 1 ч. 1 ст. 3 ЗУ № 1700-VII); посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у п. 1 ч. 1 ст. 3, члени Ради Національного банку України (крім Голови Національного банку України), особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі (п. п. а п. 2 ч. 1 ст. 3 ЗУ № 1700-VII); представники громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, інші особи, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій, утворених відповідно до ЗУ «Про державну службу», ЗУ «Про службу в органах місцевого самоврядування», інших законів (крім іноземців-нерезидентів, які входять до складу таких комісій), Громадської

ради добросовісності, утвореної відповідно до ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», і при цьому не є особами, зазначеними у п. 1, п. п. а п. 2 ч. 1 ст. 3 ЗУ № 1700-VII (п. п. в п. 2 ч. 1 ст. 3 ЗУ № 1700-VII) [2, 3].

Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» № 1576-IX від 29 червня 2021 року було знижено допустимий розмір відхилення недостовірних відомостей від достовірних до 2000 прожиткових мінімумів доходів громадян або понад 2000 прожиткових мінімумів доходів громадян; визначено обмеження волі на строк до двох років в якості одного із видів покарань за діяння, передбачене ч. 1 ст. 366², а також включено позбавлення волі на певний строк до переліку покарань, визначених санкціями ч. 2 ст. 366², ст. 366³ КК України [4].

Аналіз санкцій, які встановлюють певні види та розміри покарань за дані діяння, вказує на те, що кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 366² належить до категорії кримінальних проступків, а діяння, передбачені ч. 2 ст. 366² та ст. 366³ до нетяжких злочинів. Санкції ст. ст. 366², 366³ містять наступні покарання: *не пов'язані із позбавленням волі у вигляді штрафу* від трьох тисяч до чотирьох тисяч н.м.д.г. або громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або обмеження волі на строк до двох років (ч. 1 ст. 366²); *альтернативні позбавленню волі на певний строк*, – штраф від чотирьох тисяч до п'яти тисяч н.м.д.г. або громадські роботи на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або обмеження волі на строк до двох років, або позбавлення волі на строк до двох років (ч. 2 ст. 366²); штраф від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч н.м.д.г. або громадські роботи на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або обмеження волі на строк до двох років, або позбавлення волі строком на один рік (ст. 366³). Окрім цього, законодавцем передбачено застосування до осіб, які вчиняють дані кримінальні правопорушення, додаткового покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

КК України, з урахуванням положень примітки до ст. 45, відносить діяння, передбачені ст. ст. 366² та 366³ до кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Враховуючи це, до осіб, які вчиняють зазначені діяння законом про кримінальну відповідальність встановлено обмеження в частині застосування до них звільнення від кримінальної відповідальності, звільнення від покарання та його відбування, а також щодо можливості призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Слід зауважити, що вітчизняний закон про кримінальну відповідальність вже містив норму про відповідальність за декларування недостовірної інформації, що було закріплено у ст. 366¹. Такі дії полягали у поданні

суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої ЗУ «Про запобігання корупції», або умисному неподанні суб'єктом декларування декларації. При цьому, кримінальна відповідальність могла настати у тих випадках, якщо такі відомості відрізнялися б від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Серед покарань, які були визначені чинною, на той час, нормою були штраф від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч н.м.д.г. або громадські роботи на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавлення волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. [5]. Однак, на підставі Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 року, дану норму було визнано неконституційною та виключено з положень КК України. Так, Конституційним Судом України було зазначено наступні аргументи: по-перше, особа, яка могла бути притягнута до відповідальності за ст. 366¹ зазнала б негативних наслідків непропорційних завданій або такій, що могла б настати шкоді; по-друге, дана юридична конструкція не містила чіткого визначення суб'єкта декларування недостовірної інформації, що ускладнювало встановлення кола таких суб'єктів та створювало б ситуації притягнення до відповідальності осіб, які не могли бути учасниками праводносин з декларування, а тому свідомо не виконували даного обов'язку; по-третє, вчинення таких дій повинно бути підставою для інших видів юридичної відповідальності, що пов'язано із нездатністю заподіяння істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі в таких обсягах, які є необхідними для визнання їх суспільно небезпечними із дотриманням вимог ст. 11 КК України [6].

Отже, одним із заходів забезпечення доброчесності правоохоронних органів є встановлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Дотримання принципів доброчесності, у боротьбі з корупцією, передбачає таку поведінку суб'єктів, яка відповідає морально-етичним нормам та належному виконанню ними своїх професійних обов'язків.

Використані джерела:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Закон України № 1074-IX від 04 грудня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-20#Text> (дата звернення 12.08.2022).
2. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> (дата звернення 12.08.2022).
3. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 12.08.2022).
4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення,

Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Закон України № 1576-IX від 29 червня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1576-20> (дата звернення 12.08.2022)

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та за неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Порівняльна таблиця до проекту Закону України № 4460-д від 03 грудня 2020 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4460-%D0%B4&skl=10 (дата звернення 12.08.2022)

6. Рішення Конституційного Суду № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 року. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/13_p_2020.pdf (дата звернення 12.08.2022).

Грищенко Н.М.,
*кандидат юридичних наук, інспектор
сектору ювенальної превенції ВП
Дніпровського районного управління
поліції*

ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ЯК ОБОВ'ЯЗКІВ КРИТЕРІЙ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ КОРУПЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

Питання протидії корупції являється найголовнішим серед нагальних викликів, що стоять перед сучасною Україною в умовах подолання глобальних загроз. Не тільки через узяті нею міжнародні зобов'язання в антикорупційній сфері, а передусім у зв'язку з тим, що корупція залишається головним стримувальним фактором соціально-економічного розвитку країни.

Корупція в Україні має свої особливості та значно відрізняється від корупції в розвинутих країнах. Високий рівень корупції перешкоджає налагодженню конструктивного діалогу влади з громадськістю, шкодить іміджу Національної поліції нашої держави та в колах світової спільноти. (1)

Затвердження Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки та внесення зміни до деяких положень Закону України «Про запобігання корупції» з метою підвищення ефективності механізмів моніторингу та координації реалізації державної антикорупційної політики відповідно Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки» зосереджено на питаннях запобігання корупції в поліції, що є дієвим інструментом для втілення антикорупційних ініціатив МВС.

У 2020 році МВС ухвалило Антикорупційну програму на 2020–2022 роки, що забезпечує системність підходу до визначення шляхів подолання корупційних ризиків у сфері повноважень Міністерства, згідно якої на початку